

Sygn. akt III AUa 524/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy P. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie emerytury

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 maja 2013 r. sygn. akt VI U 260/13

oddala apelację.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 524/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lutego 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił P. S. prawa do emerytury stwierdzając, że nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o przesłuchanie dwóch świadków celem potwierdzenia okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach i uwzględnienie legitymacji ubezpieczeniowej.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 27 maja 2013r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Podstawę faktyczną rozstrzygnięcia stanowiły ustalenia z których wynika, że P. S. urodził się (...). Od dnia

03.01.1972 roku do dnia 02.03.1973 roku pracował w szczególnych warunkach w fabryce tytoniu. Od dnia 19.04.1973 roku do dnia 31.10.1976 roku pracował w szczególnych warunkach jako operator maszyn offsetowych i aklimatyzator papieru. Od dnia 01.04.1983 do dnia 31.08.1991 roku pracował w szczególnych warunkach jako krajacz w Zakładach (...) w D.. W dniu 29.01.2013 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie emerytury. Udowodnił łączny okres ubezpieczenia na dzień 01.01.1999 roku w wysokości: 25 lat i 14 dni.

Sąd Okręgowy analizując powyższe ustalenia uznał, że ubezpieczony nie wykazał, iż spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury. Wskazał, że zgodnie z przepisem art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. nr 153 poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40 jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli;

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (ust. 1).

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do wcześniejszej emerytury ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Dotychczasowymi przepisami były przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 04.05.1979r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz. U. nr 13 poz.86) oraz z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8 poz.43 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem. Zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy, o których mowa stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach. Podobnie określa to Rozporządzenie Rady Ministrów z 04.05.1979r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia , które w § 2 stanowi, iż okresy prac (prace zaliczone do pierwszej kategorii zatrudnienia wymienione w załączniku do rozporządzenia) podlegają zaliczeniu do pierwszej kategorii zatrudnienia bez względu na podporządkowanie resortowe zakładu pracy, jeśli pracownik pracę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Sąd podkreślił, że ubezpieczony chcąc udowodnić okres pracy w szczególnych warunkach, stosownie do treści w/w przepisów, powinien przedłożyć świadectwo pracy potwierdzające tą okoliczność wystawione przez zakład pracy po ustaniu zatrudnienia. W przedmiotowej sprawie wnioskodawca przedłożył świadectwa pracy w szczególnych warunkach, ale na okres krótszy niż 15 lat. Natomiast pozwany nie uwzględnił wniosku ubezpieczonego odmawiając uznania za pracę w szczególnych warunkach okresu od dnia 02.11.1976r. do dnia 31.08.1991 roku. Sąd wskazał, że postępowanie przed organem rentowym sprowadza się do analizy dokumentacji zgromadzonej w aktach, jednakże ograniczenia dowodowe nie dotyczą postępowania przed sądem. W postępowaniu sądowym dopuszczalne jest ustalenie charakteru pracy i jej okresów także w oparciu o inne dowody (zob. uchwała SN z 21.09.1984r. sygn. akt III UZP 48/84 niepubl). W uchwale z dnia 10.03.1984r. w sprawie III UZP 6/84 Sąd Najwyższy stwierdził, że okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) mogą być ustalane w postępowaniu odwoławczym także innymi środkami dowodowymi, niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy (por. wyrok SN z 4.08.1999r. II UKN 619/98, OSNP 2000/11/439). Dlatego też obowiązkiem Sądu było dopuszczenie wszelkich dostępnych dowodów i weryfikacja ich w ramach swobodnej oceny (art. 233 § 1 k.p.c). Ze

świadczeń pracy w szczególnych warunkach wynikało, iż P. S. pracował w szczególnych warunkach przez ponad 10 lat. Dokumenty te zostały w części zakwestionowane przez organ rentowy. ZUS nie dał wiary świadectwu pracy w warunkach szczególnych z dnia 30.08.1991 roku potwierdzającego pracę w warunkach szczególnych w charakterze krajacza w okresie od dnia 01.04.1983 roku do dnia 31.03.1991 roku. Wskazał, że stanowisko krajacza nie zostało wymienione w przepisach. To stanowisko nie zasługiwało na uwzględnienie, albowiem rozporządzenie w wykazie A dziale XI poz. 5 wymienia: bezpośrednia obsługa maszyn i urządzeń do składania (łamania) arkuszy papieru, krajania papieru i wyrobów poligraficznych oraz do oprawy wyrobów poligraficznych w drukarniach. Nie ulegało wątpliwości, że taką pracę ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy od kwietnia 1983 do sierpnia 1991 roku. Jednakże w ocenie Sądu meriti wliczenie tego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych nie było wystarczające. Rozstrzygnięcia wymagało zatem, czy do okresu pracy w szczególnych warunkach można zaliczyć jego pracę w Zakładach (...) w D. od dnia 02.11.1976r. do dnia 30.03.1983 roku. W tym zakresie skarżący powołał się na zapis w legitymacji ubezpieczeniowej, dokumenty z akt osobowych i zeznania świadków. Ze świadectwa pracy w szczególnych warunkach i ze świadectwa pracy wynikało, że w tym okresie wnioskodawca nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach, gdyż pracował jako pomoc ogólnowydziałowa. Nie potwierdzili tego w zeznaniach świadkowie Z. i W. oraz wnioskodawca. Twierdzili oni bowiem zgodnie, że od początku zatrudnienia w Zakładach (...) pracował jako krajacz. Dokumenty tego nie potwierdzały. Wynikało z nich bowiem, że ubezpieczony jako krajacz pracował od dnia 01.04.1983 roku. Ubezpieczony przyznał, że jego angaże i inne dokumenty do końca marca 1983 roku opiewały na stanowisko pomoc ogólnowydziałowa ale zaznaczył, że było to niezgodne z pracą którą faktycznie wykonywał tj. krajacz. W ocenie Sądu zeznania świadków i wnioskodawcy nie były wiarygodne, ponieważ zaprzeczały im dowody z dokumentów. Oceniając moc dowodową poszczególnych środków dowodowych Sąd uznał, że pierwszeństwo należało dać dokumentom, jako dowodom z okresu kiedy wnioskodawca w Zakładach (...) pracował. Pamięć ludzka jest zawodna. Odtworzenie faktów sprzed kilkudziesięciu lat obarczone jest ryzykiem uogólnień i schematów. Dodatkowo te zniekształcenia rzeczywistości pogłębia kontekst sprawy o emeryturę i niewątpliwa wiedza świadków, że tylko uznanie, iż P. S. pracował jako krajacz, będzie dla niego korzystne. Dlatego przymiot wiarygodności należał się dokumentom, które wiernie wskazywały na charakter pracy skarżącego w spornym okresie. Twierdzenia wnioskodawcy, że nazwa stanowiska pomoc ogólnowydziałowa nie odzwierciedlała faktycznie wykonywanej pracy krajacza nie zasługiwały na uwzględnienie. Fakt ten potwierdzało nie tylko świadectwo pracy w szczególnych warunkach i świadectwo pracy, ale i zapisy w legitymacji ubezpieczeniowej, gdzie stanowisko pracy wnioskodawcy nosi nazwę zarówno pracownik ogólnowydziałowy jak i krajacz. Przez kilkadziesiąt lat ubezpieczony nie wskazywał na nieprawdziwość danych zawartych w świadectwach i legitymacji. Nie wnosił o sprostowanie świadectwa pracy. W ocenie Sądu to zachowanie skarżącego nie wynikało, jak twierdził z lekkomyślności, ale było dowodem na to, że przedłożone z wnioskiem emerytalnym dokumenty są prawdziwe i wiarygodne. Powyższe ustalenia prowadziły do wniosku, że wnioskodawca nie spełnił przesłanki co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych (wykazał przed Sądem 13 lat 1 miesiąc i 11 dni) i dlatego nie mógł uzyskać emerytury w wieku obniżonym. Sąd zaakcentował, że to na ubezpieczonym ciążył obowiązek wykazania, że przepracował w/w okres w szczególnych warunkach i z tego obowiązku skarżący się nie wywiązał, albowiem przedłożone przez niego dowody nie potwierdziły, aby w pełnym wymiarze czasu pracy i stale wykonywał prace w warunkach szczególnych przez ponad 15 lat. Dlatego też działając na podstawie art. 477 § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł P. S. podnosząc zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez bezpodstawne pominięcie zeznań świadków z których wynika, że ubezpieczony wykonywał pracę krajacza w okresie od 2 listopada 1976r. do 31 marca 1988r. oraz art. 65 § 1 k.c. w związku z art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i uwzględnienie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest całkowicie bezzasadna i jako taka podlegała oddaleniu. Sąd Okręgowy przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela i przyjmuje za własne, co powoduje, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania (por. orzeczenia

Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97 - OSNAP z 1998 nr 3, poz. 104 i z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98 (OSNAP z 1998 nr 24, poz. 776).

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo P. S. do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.). Stosownie do treści tego przepisu cytowanego przez Sąd Okręgowy, jedną z przesłanek koniecznych dla nabycia prawa do emerytury jest posiadanie na dzień 1 stycznia 1999r. (wejścia w życie wymienionej wyżej ustawy) wymaganego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, ustalanego na zasadach dotychczasowych, wynoszącego, co najmniej 15 lat. W rezultacie, co prawidłowo przyjął Sąd pierwszej instancji, zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43). Zgodnie natomiast z treścią § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie zaś do unormowania zawartego w § 4 ust. 1 tego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki; osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z treści przywołanych przepisów wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca wykonywana stałe (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 roku, III UK 92/11 -lex nr 1215158).

Odnosząc się zatem wprost do zarzutów apelacji zaakcentować należy, że chodzi tu tylko o rodzaj pracy określony w § 4-15 rozporządzenia, zgodnie z przypisaniem jej do działu przemysłu umieszczonego w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Przyznając zatem rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach należy podkreślić, że w świetle przepisów wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia, wyodrębnienie prac ma charakter stanowiskowo-branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do obniżonego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej prac nie jest przypadkowy, albowiem specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu i branż determinuje charakter świadczonych w nich prac oraz warunki, w jakich są wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie jest zatem możliwe dowolne i swobodne wiązanie konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w rozporządzeniu Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10). Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego-działu gospodarki (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 16 czerwca 2009r. I UK 20/09 i I UK 24/09). Oznacza to, że przynależność pracodawcy do określonej gałęzi przemysłu ma znaczenie istotne i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały przypisane w tym akcie prawnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011r., 111 UK 174/10).

W rozpoznawanym stanie faktycznym poza sporem pozostawała kwestia okresu zatrudnienia w Zakładach (...) z siedzibą w D. od 2.11.1976 r. do 31.08.1991 r., w tym od 1.04.1983r. do 31.08.1991r. na stanowisku krajacza,

poświadczonego przez likwidatora w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 30.08.1991r. oraz uznanego przez Sąd Okręgowy. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd meriti dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w ramach granic zakreślonych treścią art. 233 § 1 k.p.c. Potwierdzeniem prawidłowej oceny są również zapisy w dokumentacji zatrudnieniowo - płacowej P. S., gdzie w przebiegu zatrudnienia odnotowano charakter zatrudnienia: pracownik ogólnowyziałowy od 2.11.1976r. według VI kategorii zaszergowania, potwierdzonego na tym samym stanowisku od dnia 1.01.1979r., od dnia 1.01.1980r., od 1.09.1980r. i nadal według VI kategorii zaszergowania, (v. akta kapitału początkowego tom II k. 16, 17). Natomiast wynagrodzenie skarżącego zdecydowanie wzrosło dopiero od 1983r., co niewątpliwie miało związek z powierzeniem stanowiska krajacza od 1.04.1983r. (v. akta kapitału początkowego tom II k. 18).

Sąd Apelacyjny akcentuje, że prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Dlatego w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (por. wyroki: Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27.06.2013r. III AUa 1632/12, Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22.05.2013r. III AUa 952/12, Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22.01.2013r. III AUa 673/12 i z dnia 20.09.2012r. III AUa 374/12, Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 22.02.2012r. III AUa 1734/11 i z dnia 17.01.2012r. III AUa 1482/11).

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, a Sąd Apelacyjny podziela to stanowisko, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997r., II UKN 417/97, OSNP 1998/21/638; 21 listopada 2001r. II UKN 598/00, OSNP 2003/17/419; 4 czerwca 2008. II UK 306/07, lex nr 494129, 6 czerwca 2013r. II UK 358/12 lex 1331294).

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznał, iż Sąd Okręgowy nie naruszył żadnego z zarzucanych przepisów prawa materialnego i stąd na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego jako bezzasadną.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko